

Textus: Bír 2, 1-5: „Az Úr angyala fölment Gilgálból Bókimba, és ezt mondta: Kivezettek benneteket Egyiptomból, és behoztalak erre a földre, amelyet esküvel ígértem atyáitoknak, és azt mondtam: Nem bontom fel szövetségemet veletek soha, de ti se kössetek szövetséget ennek a földnek a lakosaival, romboljátok le oltáiraikat! Ti azonban nem hallgattatok szavamra. Hogy tehetétek ezt? Azt is mondtam: Nem üzőm el őket előletek, hadd legyenek az oldalatokban, isteneik pedig legyenek csapdává a számotokra! Amikor az Úr angyala elmondta ezeket a dolgokat Izráel fiainak, a nép hangos sírásra fakadt. Ezért nevezték el azt a helyet Bókimnak. És áldozatot mutattak be ott az Úrnak.”

Kedves Testvérek! Igehirdetés sorozatunkban hétről-hétre a Bírák könyve van velünk, fejezetenként haladunk előre egy nagyon izgalmas történetben. Múlt vasárnap a honfoglalás történetével kezdtünk, láthattuk, ahogy Isten jelen van és a vele szövetségben lévő népnek megadja megígért örökségét. Ugyanakkor a honfoglalás nem zökkenőmentes és nem zajlik felhőtlen sikerrel: történnek katonai kudarcok, köttetnek szövetségek helyi népekkel és nem mindent Isten rendelése szerint visznek végbe. Ma úrvacsorai alkalmon vagyunk együtt és textusunk alapján is a bűnbánat, az Isten előtt való összetörés és megtérés van az igehirdetés fókuszában.

I. Lépünk bele együtt a textusunkba, a Bírák kora helyzetébe, az Ige jelenébe

A Bír 2, 1-5 az egész 1. fejezet értelmezésének kulcsát adja meg: az Úr angyalának megjelenése emlékeztet Isten jótéteményeire, szövetségére és szövetségi ígéreteinek beteljesedésére. Az Úr az ő angyalát küldte Izráel népe előtt a pusztai vándorlás kezdetén (2Móz 23, 20 és 33, 2), most az angyal Izráelt hűtlenségére, engedetlenségére és a szövetségszegésre emlékezteti. Az angyal emlékeztet Istennek a szövetséghez fűzött parancsára is, amely szerint az ígért földjének teljes birtoklása annak a rendelkezésnek a végrehajtásától függ, hogy Izráelnek nem szabad az ígért földjének előbbi lakóival sem szövetséget kötni, sem azok kultuszát átvenni (ahogy korábban Isten megmondta: 2Móz 23, 33 és 34, 12. 5Móz 12, 3. Józ 23, 3). Ami régen parancsként hangzott el, most ítéletként szól. Isten angyalának szava ítélet, ami nyíltan és világosan hangzik el a nép felé. Isten így szól az angyalon keresztül: kivezettek, hűséget ígértem: nem bontom fel a szövetséget, de légy te is hű, ne imádj mást, rombold le az oltárt. „Ti azonban nem hallgattatok szavamra. Hogy tehetétek ezt?” – hangzik a megállapítás és a kérdés. Feltárul a fájdalmas valóság. Közben ez nem egy büntudatkeltő-, hanem egy valós kérdés! Mire gondoltatok mindeközben? Miért történt ez, mit mérlegeltetek, hogyan sodorhattak el így az események? Mi zajlott mindeközben bennetek, hogyhogy nem emlékeztetek arra, amit mondtam, amire hívtalak titeket? A nép válasza előtt még elhangzik az ítélet, a következmény is: A hűtlenség következménye, hogy mivel Izráel nem törekedett teljes erejével a kanaániak kiűzésére, sőt szövetséget kötött velük, azért Isten sem nyújt segítséget ezentúl kiűzésükhöz. Ott maradnak Izráelnek próba és kísértés gyanánt. Isteneik csapda lesznek Izraelnek, azaz elhiszik róluk, amit hazudnak, hogy valóban istenek és tudnak segíteni. A honfoglaláshoz a megérkezés, az otthonlét és letelepedés nyugalmanak vágya kapcsolódhatott, ehelyett egy folyamatos készenlét és veszélyforrás lesz az újonnan létrejött együttélés. A kompromisszum, ami szükségszerűnek tűnt, amit megtűrték nem segíti Isten népe életét. Isten népe számára ez a helyzet az engedelmség elmulasztott alkalma, áldás helyett súlyos próbává és kísértéssé válik a helyzet, amit teremtettek maguknak. Azt látjuk, hogy Isten üzenete hallatán a nép rádöbbsen bűnére és sírva fakadt. Ezért az angyal megjelenésének helyét „bókim”-nak (sírók) nevezték el. A nép reakciója a sírás és az áldozat bemutatása volt. Az Istenhez kapcsolódás gesztusa ez. A sírás pedig a szavakon túli megszomorodás, amiben a fájdalom, a tehetetlenség, a düh és a megszomorodás is keveredhetett.

II. Maradjunk közel még az Ige alap kontextusához, de szemléljük a történetekben a közösségünket, az ember szívét, magunkat! Mit mutat meg az emberről mindez?

Azt, hogy ez ember bűnös, tudjuk és talán értjük is, de legfőképpen helytelen cselekedeteket vagy gondolatokat, mulasztásokat értünk alatta. A Tízparancsolat megszegését, lázadást, az Istennel való szembefordulást. A Szentírásban azonban (és ahogy tapasztaljuk az életben) többféle elfordulás, eltávolodás is lehet Istentől: itt azzal találkozunk, amikor a nép nem hűséges teljesen Istenéhez, kompromisszumokat köt, megtűr dolgokat. Alkalmazkodik a helyzethez, él, ahogy lehet. Nem ragaszkodik Isten útjához, hanem valahogy megpróbálja alkalmazni azt. Hadd mondjam ki: ez egy nagyon reális tükör a számunkra. Ez az, amire az ember képes: a legjobb szándékkal is: alkalmazni Isten vezetését, igazságát ahogy tudjuk. Kell kötni kompromisszumokat, mert máshogy nem lehet. De az Isten szövetségébe ez nem fér bele. Kívülről nekünk teljesen világos: mit kellett volna tenni. Szemlélve őket okosak és bölcssek vagyunk: talán kicsit meg is vetjük, lesajnáljuk őket: hogy lehettek ilyenek? Megszülethet a szívünkben egy meg nem értés: erre azért képesnek kellene lenni, ez lenne a minimum: viszont szeretni a szabadító Istent. Ráadásul a Bírák könyve összefüggésében azt látjuk, hogy mindez újra és újra megismétlődik: van egy körkörösség, ismétlődés: elhagyják Istent, valahogy rádöbbennek erre, aztán megbánják, sírnak, megtérnek, Isten megszabadítja őket, ők pedig kisvártatva mindent kezdenek előről. De hát tudjuk, hogy ilyen az ember szíve. Ilyen a szívünk. Kicsit olyan az ember, mint a szerfűgő: elbukik, aztán talán bánja, megfogadja, hogy soha többé, majd el-elcsúszik újra. Kompromisszumokat köt. Az evangélium nélkül idáig jutunk, hogy ezt fogadjuk el. Ez az ember. Legyünk őszinték. Ilyenek vagyunk. Legyünk felnőttek, lássuk reálisan az életet: ez a valóság. Ne áltassuk magunkat. Még mindig jobb belátással élő „józan szerfűgőnek” lenni, mint abba az álomba ringatni magunkat, hogy képesek lehetünk tényleg megváltozni. Mindig ez fog történni. Fogadd el. Talán ennek is szólhat ez a sírás a történetben: a tehetetlenségre, a megváltoztathatatlanra adott reakció ez: rádöbbsen az ember, hogy ez a helyzet s ez nem tud változni. Sírnak és áldozatot mutatnak be: ez van Uram, de kérlek, mégis könyörülj. De az evangélium ennél jóval több. Isten nem hagyja ennyiben a dolgot. Augustinus egyházatya három állapotot különböztet meg az emberre nézve:

- Az első, mikor a bűneset előtti ember nem képes vétkezni, mert nincs még jelen a bűn az életében. A bűn betör az életbe, mert bár tehetné, hogy ellenáll, de választja a rosszat és elfordul Istentől.
- A második a bűneset utáni állapot, amikor nem képes nem vétkezni: ebben látjuk a népet is: sodródik, visszatér mindig ugyanoda. Ebben az állapotban van a Krisztus nélkül élő ember még ma is.

- A harmadik állapot a képes nem vétkezni: aki Krisztusban van és az Ő tanítványa, hozzá a tartozik, a Szentlélek él benne, az is elbukhat, elsodródhat, de képes Krisztus által győzni a bűn felett és megragadni Krisztus felé nyújtott jobbát a kísértés és próba idején.

Ezt fontos látnunk, mikor ezt a történetet olvassuk és keressük a kapcsolódást: hogyan érint mindez bennünket, mire hív Isten ezáltal?

III. Mire hív most Istenünk mindezen keresztül minket?

Ha még nem vagyunk Krisztus tanítványai, akkor hív minket a hozzá térésre, hogy megragadjuk a felénk kinyújtott kezét, hogy kiszabaduljunk az ismétlődő fájdalom és fájdalom okozás, sebzés és sebződés börtönéből. Gyógyulásra hív, szabadságra. Krisztus gyermekeként is magához hív és nem feltétlenül vagyunk könnyű helyzetben, amikor magunkat vizsgáljuk. Megtérünk, hozzá fordulunk a bűneinkkel, azzal, amit látunk. Megbánjuk, legalább is elmondjuk neki, amiről tudjuk, hogy rossz, ami erkölcstelen, ami beleütközik a Tízparancsolatba, amiről más mondta, hogy rossz, egészen rá tudunk feszülni, hogy minél részletesebben megnevezzük az összes apró bűnt. S végül, hogy semmi ki ne maradjon, mindenestől átadjuk magunkat: így biztos nem marad ki semmi. A valóság azonban az, hogy pár hét múlva újra itt fogunk állni és hasonló dolgokat fogunk feltehetően megbánni Isten előtt. A szabadítás akkor ennyi, hogy elfogadjuk és elhordozzuk, hogy ez ilyen? Nincs valami gyökérprobléma, ami nem oldódik meg, valami mélyebben húzódó vagy nehezebben megfogható bálvány, ami miatt nem tudunk lényegileg megváltozni? Meg lehet-e nevezni azt, ami idegen isten, aminek az uralma miatt nem tudunk teljesen odaszántan élni az élő Istennel? Van-e, aminek hódolunk, ami nem enged el, amittől valójában nem fordulunk el? Meggyőződésem, hogy ez nem egy konkrét bűn, nem lokalizálható egyszerűen, hanem egy olyan, mindent átható lelkület, amit észre sem veszünk, mert természetes, de mélyen áthatja a gondolkozásunkat, a szívünket és elszakít Istentől, egymástól és saját magunktól is. Elidegenít, ami a bűn lényege. A mi közegünk nem a Bírák kora, nem a honfoglalás kora: mi a Biblia szerint az utolsó időkben élünk. Ennek pedig az egyik legmeghatározóbb jellemzője, hogy a szeretet sokakban meghidegült (Mt 24, 12). Az eredeti görög szó jelentése: kihűl, de úgy, mint amit elfűjtak: az elfűjt gyertya képe, a kiszáradt tó képe ez: ahol nincs élet. A szeretet meghal. A mi közegünk, korunk istenei, bálványai sokfélék, de a legmélyebben fenyegető és legjobban az élő Istentől Istentől, egymástól és magunktól elidegenítő az a szeretet teljes hiánya. Ami pedig a helyén van: a gyűlölet, bizalmatlanság, félelem, megfélemlítés és a másik megsemmisítésére irányuló lelkület, ami mint egy oszlani nem akaró köd lepi el az életünket, a környezetünket és a szívünket is. A bálvány az, hogy ha elég jól tudjuk a másikat utálni, ha van egy igazán gonosz és démonizált ellenségünk, vagy több, akkor az ő gyűlölete, megsemmisítése, távol tartása biztonságot ad. Ha van, akinél jobbak vagyunk, különbek, akkor rendben vagyunk. Így működnek a bálványok: hamis biztonságot adnak. Ez az életünk minden területét átjárja gondolkodástól, értékrendtől, közéleti iránytól függetlenül. Mindenkit érint. Mindenhol ott van. Az elmúlt héten történt tragikus gyilkosság is ennek egy jele volt, de megtörténik újra és újra végtelenül megosztott és gyűlölettel átitatott világunkban. Azt kell hogy mondjam, hogy ez sajnos a gyülekezetben is jelen van. Amikor azt hallom, hogy kivel biztos nem lennék egy házicsoportban, ki az, akitől fizikailag a lehető legtávolabb szeretnék ülni a templomban. Ha tudom, hogy a főbejáraton szokott érkezni és távozni, akkor én az oldalbejáratot használom. Ha esti istentiszteletre jár és biztosan délelőtt jövök. Ott van a közönyben, a néma megvetésben és a bántó gesztusokban is. És ott van a szívünkben, saját magunk felé is. A legkülönbözőbb formában tudjuk saját magunkat gyűlölni, megvetni, kárhozatni, bántani, irgalmatlanul leértékelni, becsmérelni, elutasítani. Akkor is, ha látszólag néha nagyon önzők és önközpontúak vagyunk, a legnehezebb magunkat valóban szeretni és elfogadni. A szeretet helyett a gyűlölet, bosszú, megvetés és megfélemlítés: ez az a bálvány, ami nehezen megfogható, ez az a lelkület, amivel kompromisszumot kötünk, mert valamilyen fajta biztonságot ad. Mert mindent ez hat át. És óriási áldozatokat követel. És erre fűződik fel minden más bűn: ezért hazudunk, lopunk, paráználkodunk, pletykálunk, manipulálunk és semmisítjük meg a másikat (ahogy lehet). De nem leszünk boldogabbak, mert a megfagyott szeretet miatt nem fogunk tudni magunkhoz kapcsolódni. És nem lesz öröm és teljesség egyikből sem. Szeretet helyett használjuk egymást, uralni akarjuk a másikat, kontrollálni, uralkodni a másikon. Ha fájdalmat okozott a másik akkor fájdalmat okozni és bántalmazni, akár nyíltan vagy a közöny, elutasítás, rideg távolságtartás eszközével. A meg nem bocsátással. És lehet, hogy igazad van a magad módján, de mégis, más isten előtt hódolsz ezáltal és nem Krisztus előtt. Krisztus előtt, aki ez utolsó ítéletkor a Mt 25 szerint egyetlen dolgot kér számon: a szeretet cselekedeteit.

Mit tegyünk hát?

1. Valljuk meg együtt, hogy vétkeztünk. Nem tudunk szeretni és meghidegült, meghal bennünk a szeretet.
2. Vigyünk Isten elé azokat a sebeinket, mikor bennünket nem szerettek és elutasítottak, megsebeztek.
3. Sírjunk együtt, mert tehetetlenek vagyunk. Kompromisszumot kötünk és nem gyakoroljuk a szeretet cselekedeteit.
4. És halljuk meg együtt az evangéliumot, hogy a szívünkbe árad az Isten szeretete a nekünk adott Szentlélek által. Hogy Krisztus szeretete gyógyít, helyreállít és átmos, megtisztít minket. Értünk adta magát a kereszten, megszabadított az örök haláltól, megtette a szeretet legnagyobb cselekedetét. Csak az Ő erejével győzhető le a legnagyobb bálvány és lelhetünk biztonságra, megbékélésre és lehetünk forrásai a szeretetnek. Ő adhatja vissza, ami meghalt, ami kihuny, amit elfűjtak, ami elfojtottak...

A szeretet nem a szeretetteljes vagy annak látszó viselkedést jelenti. Nem a nyájasságot, a simulékony modort. A szeretet nem jelent mézes-mázás illedelmeskedést, sem tabuk sorának elhallgatását. A szeretetben kimondható az igazság, a fájdalom, a nehézség is. A szeretetben el tudjuk hordozni, hogy a másik különböző és nem feltétlenül értünk vele egyet. És ezt vele akarjuk rendezni és megoldani. A szeretet a szívünk mélyén való elfogadást jelenti: saját magunkét, a másik emberét, megerősítve teremtményi voltában, emberi méltóságában. Szeretni annyit jelent, mint látni Isten szemével, viszonyulni azzal a hozzáállással, ahogy Ő van felénk. Ez a megtérés legmélyebb szintje. És ebben lehetetlen változnunk. Ezért kell sírnunk és tehetetlenségünkben a szabadító Istenhez fordulnunk: Uram, könyörülj rajtam, könyörülj rajtunk!

Sírjunk ma együtt Isten előtt! Hiszem, hogy Ő tud átforgatni és megszabadítani és gyógyítani ma is minket a népeként!

Ámen!

Thoma László